

Islám letos v České republice: pokus o bilancování

ISLÁM V ČESKU ROKU 2014

Bronislav Ostřanský

Rok 2014 dosud neskončil, avšak již teď je zřejmé, že ještě nikdy se u nás o islámu a muslimech nediskutovalo tolik a tak vzrušeně jako letos. Uplynulé měsíce přinesly řadu událostí, jež zásadním způsobem poznamenaly vnímání islámu a muslimů v ČR i vzájemné soužití muslimů s většinovou společností. Přitom každá z níže zmíněných kauz by si jistě zasloužila podrobnější rozbor a komplexnější hodnocení. Následující výčet tak nabízí jen velmi letmý pokus o prozatímní bilancování, který si navíc ani zdaleka nečiní nárok na úplnost.

V září roku 2014 uplynulo deset let od registrace Ústředí muslimských obcí (ÚMO) v ČR a v souladu s platnou legislativou by tak mohli muslimové požadovat příznání zvláštních práv, tedy tzv. vyšší stupeň registrace. Přestože tak muslimové dosud ne učinili, protiislámské aktivisté kolem facebookové komunity *Islám v České republice nechceme* uspořádali petici proti příznání oněch zvláštních práv, přičemž se jim podařilo shromáždit přes 20 tisíc podpisů, které počátkem září za vydatného mediálního zájmu předali v parlamentu. Právnímu aspektu petice (resp. věcné nesmyslnosti celé akce) se tehdy věnovala celá řada pisatelů, mj. první náměstkyně ministra kultury Kateřina Kalistová v *Deníku Referendum*.

Protiislámské aktivity a emoce v ČR soustavně posilují tragické události v muslimských zemích, v současnosti především zvěrstva páchaná tzv. Islámským státem v Sýrii a Iráku. S tím souvisí i obavy ze zapojení se evropských muslimů do blízkovýchodních bojů jakož i jejich radikalizace. Dle nedávných sociologických šetře-

ní drží ČR první místo v EU v procentech obyvatel vyjadřujících strach a odpor vůči islámu a muslimům, paradoxně tak vysoce přestihla např. Francii s její šestimilionovou muslimskou obcí nebo Itálii zaplavovanou vlnami muslimských migrantů. Ostatně, postoje Čechů vůči islámu ovlivňují jak média (na islám „vsadil“ např. časopis *Reflex* a pokleslou, nicméně velmi čtenou a hlavně diskutovanou, „islámskou produkci“ nacházíme zejména na internetu), tak i četné výroky politiků, na něž byly uplynulé měsíce vskutku bohaté.

Kombinace okurkové sezóny a předvolebního období přinesla v tomto směru vydatnou úrodu. Islámu jako závažnému tématu se již dávno nevěnují jen sdružení či osobnosti na pokraji politického spektra (např. J. Bobošíková, O. Chaloupka), ale za své jej přijali i mnozí etablovaní politici napříč politickým spektrem (viz např. silná slova o islámu senátora za ČSSD P. Lebedy, alarmující záštitá poslankyně ODS J. Černochové nad seminářem protiislámských internetových aktivistů pořádaným v prostorách PČR).

Jejich pomyslný seznam by byl dlouhý a stále se rozrůstá, tedy zůstává jen nemnoho politiků, kteří by dosud nevyjádřili své obavy z islámu či odpor k němu. Jednodušší by proto bylo zmínit ty, kteří si dovolili pronést na adresu muslimů něco pozitivního, jako např. Karel Schwarzenberg. Zdaleka nejviditelnějším protiislámským gestem (s nespornými prvky parodie) se stal televizní klip před volbami do evropského parlamentu, v němž Jana Volfová (Suverénita) zahalená do černého *čáadoru* emotivně varovala před islamizací země.

Naprosto zřetelně se rozevírají pomyslné nůžky mezi odborností a angažovaností, neboť spousta politiků je v odborných otázkách (viz např. hodnocení tolik diskutované knihy Bilala Philipse *Základy tauhídu*) bohužel ochotna naslouchat spíše hlasům aktivistů, jejichž postoje konvenují s obavami podstatné části společnosti. Snaha o věcnost, porozumění či dokonce dialog bývá naproti tomu nežádka odsuzována jakožto „kapitulantství“ nebo „kolaborace s nepřítelem“ apod., což se velmi názorně projevilo např. v internetových ohlasech na prohlášení iniciativy *Společný hlas: Fórum židů, křesťanů a muslimů* zveřejněné 23. září 2014 (koordinované ostouzení pod taktovkou sdružení *Islám v ČR nechceme*).

Záliba prezidenta Zemana v islámské tematice je dostatečně známá a ani letos jsme nezůstali ochuzeni o jeho výrok na adresu muslimů. Pronesl jej tentokrát při oslavě dne nezávislosti státu Izrael v hotelu Hilton. V reakci na tragédii v židovském muzeu v Bruselu citoval apokalyptický *hadíth* o zabíjení Židů, z něhož vyvozoval, že antisemitismus a xenofobie mají vyplývat z podstaty islámu. Došlo přitom k nepoučenému a nešťastnému spojování aktuální tragédie s eschatologickou vizí (kontextu oné apokalyptické předpovědi se obšírně věnoval autor těchto řádek v článku *Boj muslimů s židy o Soudný den aneb Miloš Zeman mimo kontext* psaném pro *Českou pozici*), nicméně za svou odvahu „nazývat věci pravými jmény“ sklídl prezident Zeman četné ovace, a to nejen na internetu. Miniaturní demonstraci na jeho podporu paradoxně na Hradčanské náměstí u pomníku TGM (tedy muže, který se nebál čelit xenofobní vlně své doby) svolalo Mezinárodní křesťanské velvyslanectví Jeruzalém, tj. sdružení, jež v ČR proslulo zejména politiky hojně navštěvovanými happeniny proti antisemitismu.

Koncem dubna mohli diváci v hlavních zprávách sledovat rozsáhlý policejní zásah v pražské měšitě a modlitebně a média poté doslova zahltily následné spekulace o skutečných důvodech akce. Pravidelně se v nich objevovalo jména muslimského autora Bilala Philipse i titul knihy *Základy tauhídu: Islámský koncept Boha*, a to v souvislosti s policejním šetřením ve věci rasismu či podněcování k náboženské nenávisti. Došlo ke vznesení jednoho obvinění, následnému šetření adekvátnosti zásahu, aby bylo vše nakonec shledáno přiměřeným. V reakci na razii uspořádali muslimové společnou páteční modlitbu na Let-

né, přímo před budovou ministerstva vnitra. Tento krok vzbudil mnohé nenávislné reakce nejen na internetu (viz snaha překazit modlitbu rozléváním močůvky v dané lokalitě), ale podnítl též snahu o dialog čelící vlnám averze. Média tehdy zaznamenala prohlášení iniciativy *Společný hlas*, jež nekritizovala vlastní policejní zásah, nýbrž zejména mlčení, které po něm nastalo a jež tak dobře nahrávalo různým extremistům i konspirátorům.

Vedle této jistě závažné události ovšem došlo k řadě menších kauz, které obohatily zejména okurkovou sezónu. Muslimský zájem na zřízení vlastního pohřebiště utnul ihned v zárodku místostarostka Prahy 8 Vladimíra Ludková (ODS), která dala obavám z islamizace Libně průchod i na stránkách radničního periodika. Boj proti islamizaci Teplic zase vzali za své sympatizanti Dělnické strany sociální spravedlnosti, kteří demonstrovali proti tamní nepořádné arabské lázeňské klientele. K medializaci „šátkové aféry“ ze střední zdravotní školy v Praze 10 se vyjádřila ombudsmanka Anna Šabatová a její stanovisko následně rozproudilo velmi emotivní debatu napříč politickým spektrem. Širší úvahy o svobodě slova pak vyvolalo v červnu dočasné zablokování stránek facebookové skupiny *Islám v ČR nechceme*. Ostatně počet jejich sympatizantů dávno překročil 75 tisíc a má dosud stoupající tendenci, a proto tak časté srovnávání české islamofobie bez muslimů s polským antisemitismem bez Židů má stále více ospravedlnění. Spolu se silící verbální agresivitou internetových islamofobů se bohužel projevuje též jisté pochopení části veřejnosti, či přímo snaha o její bagatelizaci nebo ospravedlňování, od něž je pak pouhý krůček k úvahám o ko-

lektivní vině či selektivnímu přístupu k lidským právům atd.

Ostatně v rámci úsilí legitimizovat vlastní štvání zaznamenali čeští organizovaní islamofobové řadu nepopíratelných úspěchů, nejen pokud jde o spolupráci s politiky (těmi lokálními i celostátními), kteří na islámskou notu zjevně slyší, ale též v odebrání akreditace MŠMT projektu *Muslimové očima českých školáků*. Tento kvalitní didaktický program vznikl právě proto, aby bojoval proti předsudkům i nenávisti a byl posuzován několika islamology a religionisty (mj. autorem těchto řádek). Fakt, že ministerstvo před názory odborníků nakonec upřednostnilo hlasy „rozhořčených rodičů“ (navíc vycházející prokazatelně z organizované internetové štvance), je zároveň smutným dokladem obecnější xenofobní atmosféry ve společnosti, které by měli politikové čelit, nikoliv jí podléhat nebo se dokonce ještě podbízet.

Ani české protiislámské písemnictví nezůstalo letos neobohaceno. Knižní sbírku pokleslostí srovnatelných snad jen s předválečnými protižidovskými výplody z produkce předního českého protiislámského aktivisty, biologa doc. Martina Konvičky pod názvem *Sex, drogy a islám* vydala ve svém nakladatelství další přední postava zdejšího „antidžihádu“, blogger a odpadlík od islámu Lukáš Lhoťan. Na webových stránkách *White Media* (www.white-media.info) počet odhalených „islamofilů“ už dávno překročil tamní výčet „negrofilů“. Stálice českého „anti-islámu“, webový portál Eurabia (www.eurabia.cz), sice bojuje s klesající sledovaností, zato blogerů, kteří se zaměřují na islám, utěšeně přibývá.

Tak by bylo možno dlouze pokračovat. Na přelomu září a října navštívil Brno a Prahu mediálně proslulý a marketingově zdatný americký odpůrce islámu fyzik Bill Warner (což je pseudonym vystihující jeho poslání – „Varovatel“), který zde proslovil dvě přednášky, uvedl český překlad své neznámější publikace *Právo šaría pro nemuslimy* a otevřel zde pobočku *Centra pro studium politického islámu*. Vystoupil rov-

něž v pořadu ČT *Události, komentáře*, kde byl představen jako mezinárodně uznávaný odborník na islám.

Pokusíme-li se z výše nastíněných střípků z mozaiky učinit nějaký obecnější závěr, je třeba zdůraznit stále se stupňující rozpor mezi reálným děním a jeho mediální reprezentací. Zatímco pro naprostou většinu protiislámských internetových aktivistů zůstává určujícím rovnítko mezi muslimy v ČR a jednou konkrétní náboženskou organizací (ÚMO), resp. několika jejími mediálně nejviditelnějšími členy, a islamofobní debaty se točí kolem několika málo dokola rozebíraných událostí (viz nešťastné kázání v brněnské mešitě atd.), skutečné dění a tendence mezi zdejší muslimskou komunitou není tak snadné rozklíčovat. Souvisí to jednak s nedůvěrou, již zdejší muslimové k médiím dílem oprávněně chovají, ale i méně pozornému pozorovateli musí místy připomínat více než cokoliv jiného vzájemné míjení se. ■

Poznámka

Psáno 10. 10. 2014.

Prohlášení Společného hlasu, fóra židů, křesťanů a muslimů

Iniciativa Společný hlas, fórum židů, křesťanů a muslimů v České republice, jednoznačně odsuzuje jakékoliv zneužívání náboženství k šíření a ospravedlňování nenávisti a násilí. Zároveň odmítáme neoprávněné zevšeobecňování, které dnes u nás vede k projevům nepřátelství vůči muslimům v České republice, ačkoliv místní muslimská komunita se od islámského extrémismu opakovaně jasně distancovala. Znepokojuje nás šíření jednostranného negativního obrazu islámu v médiích, nevhodné výroky politiků (včetně hlavy našeho státu) o islámu a populistické využívání protimuslimských nálad v předvolebních kampaních. Vyzýváme ke zkliďnění společnosti, k spravedlivému a vyváženému hodnocení každého člověka a k překonávání předsudků. Vážíme si všech, kteří již k rozumnému dialogu a k pokojnému soužití jednotlivých skupin v naší společnosti přispívají.

V Praze, 23. září 2014

V pátek 2. května 2014 se pražští muslimové modlili blízko budovy ministerstva vnitra. Foto: Zdeněk Vojtíšek.